

SAMLAREN

TIDSKRIFT UTGIFVEN

AF

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPETS
ARBETSUTSKOTT

TRETTIOANDRA ÅRGÅNGEN

1911

UPPSALA

ALMQVIST & WIKSELS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1911

Till Per Elgströms biografi.

Af

Fredrik Böök.

De biografiska uppgifter, som vi äga om Per Elgström, förskrifva sig alla från Atterboms uppsats (*Minnesteckningar och tal*, II, s. 79—122). Till grund för denna ha legat trenne olika kunskapskällor. Först och främst Atterboms personliga minnen från ungdomstiden. Vidare muntliga eller skriftliga upplysningar, som Atterbom måste ha mottagit från Elgström närstående personer. Så t. ex. kunna meddelandena om Elgströms moder¹ knappast förskrifva sig från något annat håll än det Modigska huset i Wexiö, med hvilket Atterbom för öfrigt måste ha satt sig i förbindelse för att utfå Elgströms till madame Modig riktade bref. Med Elgströms mor själf trädde Atterbom i förbindelse i början af 1840-talet genom professor Sjöbring och magister Rydén.² Slutligen är Atterboms minnesteckning byggd på Elgströms efterlämnade manuskript och bref, hvilka innehålla åtskilligt biografiskt material.

Denna sista källa har Atterbom dock icke uttömt; genom begagnande af Elgströms i Upsala Universitetsbibliotek förvarade kvarlåtenskap kan hans framställning kompletteras och på enstaka punkter beriktigas.

Elgström var, såsom Atterbom berättar, född julaftonen 1781 i ett torp på gården Elgaryds ägor i Tolgs socken norr om Wexiö. Hans mor, pigan Lisa Håkansdotter, hade vid trettio års ålder,

¹ ATTERBOM, *Minnesteckningar och tal*, II, s. 82—83.

² ATTERBOM, a. a. s. 120.

Samlaren 1911.

1777, tagit tjänst hos handlanden Samuel Modig i Wexiö; hon hade blifvit fästmö åt en på samma ställe tjänande dräng vid namn Erik, som bröt sina löften och lät henne full af blygsel återvända till sina föräldrar. Efter sonens födelse ville hennes förra herrskap upprepade gånger förmå henne att återtaga sin tjänst. Först 1788 återvände hon dock till Modigska huset, där den sjuårige Per blef föremål för särskildt husmoderns, Ingrid Modigs,¹ välvilja. Från och med 1791 bevistade han lärdomsskolan i Wexiö; 1799 begaf han sig till Upsala universitet.

Atterbom uppgifver, att madame Modig själf endast ägde knappa tillgångar och därför blott i begränsad mån kunde understödja sin skyddsling. I hvarje fall var Elgström hänvisad till konditioner, som i hög grad fördröjde hans studier, och af hans bref framgår, att han, om han också icke lidit nöd, ständigt nedtryckts af den yttersta fattigdom.

Huru länge hans första Upsalavistelse varade, framgår icke af hans papper. Hans första kända kondition var den på en herregård i Värmland i närheten af Millesvik. Det var här han gjorde bekantskap med Lars Gustaf Tegnér, vid hvars död han författade ett äreminne, som utgör ett af de äldsta bevarade verken af hans hand. Denna kondition är tidigare än något af hans förefintliga bref,² ty Tegnér afled den 8 maj 1802. Senare än 1801 kan Elgströms Värmlands-vistelse icke ha börjat, möjligen något år tidigare.

Af hans äldsta bref framgår, att han innehaft en kondition hos en ryttmästare Roos.³ Huruvida det varit denna kondition, som fört honom till den värmländska herrgården, hvars namn är obekant, eller om den Rooska konditionen skall dateras till åren 1802—03, förmår jag icke afgöra. Däremot är det otvetydigt, att han den 25 mars 1803 innehaft en informatorsplats på Brömsegården vid Marstrand.⁴ Denna dag har han nämligen skrivit sitt första

¹ Förnamnet återfinnes i adresserna på flera af Elgströms bref till henne.

² Synes vara förbisedt af ATTERBOM, a. a. s. 84.

³ Sannolikt ryttmästaren i armén Carl Adam Roos af Hjelmsäter, se ANREP, *Svenska adelns ättartaflor*, III, s. 438.

⁴ Den kallas eljest vanligen Brömsegård och var belägen på Klöfverön, söder om Marstrand.

bevarade bref, uppenbarligen till madame Modig. Det är så be-tecknande för hans läge och för hans natur med dess dygdesvär-meri i tidens anda och dess medfödda sangvinitet, att det kan för-tjäna återgifvas åtminstone delvis.

“Bästa Madame! Det är längesedan jag ärhöll Mads. sista bref, jag får nu därför ödmjukast tacka och försäkra att dröjsmålet med besvarandet ej härledt sig från någon försumlighet, utan varit or-sakad af en liten resa i Skärgården. Kroppsrörelse är nödvändig för min nog försvagade hälsa, ofta sjuklig måste jag söka en för-friskning äfven för mina sinnen. Jag far i denna vecka till Up-sala och där skall jag visst med munterheten återhämta mina förra krafter. Länge skilld från dem jag mäst älskar skall jag i deras fannn förgäta mina förra klagomål. Jag har än ej utfått min lön af Ryttn. Roos, som bestiger sig till 72 r. 24 sb, och detta är ganska ledsamt. När flere kostnader och småkulder äro afdragne är min behållning, räknad äfven efter hvad jag här har att fordra, åtminstone 66 Rd 32 sb; men de äro snart åtgångne. — Vid mid-sommar måste jag således söka mig kondition, får se hvart ödet då ledsagar mig. Jag väljde häldre Upsala, än Lund i anseende där-till att jag där har flere bekanta och flere personer, som säker-ligen på allt sätt vilja gynna mig. Gud vet, när jag får återse Madame och min Mor, åtminstone kan jag ej bestämma den perio-den. Föremålen för min första och kanske min sista tacksamhet skola måhända ej af mig återses förrän jag har något skygd mot framtiden, något värn mot behofvet. Hoppet gäckade så ofta vårt hjerta, till äfventyrs gafs mig ej att lyfta mig ur torftighetens boja, den skall kanske för evigt tillbakahålla mina steg på veten-skapens fält; men en allmild försyn vaksam öfver mitt väl och mina dagar skall dock ej förvägra mig, att obemärkt och utan an-språk gagna mina Likar. Min enda ärelystnad är den att vara nyttig, min enda stolthet att bära ett offer åt dygden. Huru säll, om jag såsom man fick i en liten krets af goda människor fram-lefva ett lif, helgadt åt dem och åt mödorne. — Detta perspektiv är så skönt, min själ bortföres af dessa sköna bilder, min tanka är med dem liksom förenad och halkar så lätt öfver mina missnöjen.

Hvarje upfylld pligt, som man skänker åt mänskligheten, hvarje skörd man räcker åt den usle, ger en mycket mer belönande själfkänsla, än högheten, som bedrager sig sjelf, och lyckan, som förvillar vår verksamhet.“

I samma deklamatoriska stil fortsättes brevet; det heter t. ex.: “Om från en enslig hydda någon suck framtränger till den Eviges öra och omber sällheten åt mina dagar är den ej ett tillräckligt skadestånd för rygtets lof och magtens föförelser?” — Han säger sig vidare ha hopp om att en gång kunna återgälda den godhet, som visats honom, och utbrister: “Nej aldrig skall jag förgäta, att min spädare ålder varit fostrad af dens ömhet, som ej var skyldig min värlöshet något annat än medlidandet.“

Afslutningen på brevet har följande lydelse:

“Just nu har jag bref från Ryttn. Roos. Frun har begärt boskillnad, glupska kreditorer skingrat hans lösegendom, allt är i förvirring, och min fordran, som med Intresse besteg sig till minst 80 Rd. kan jag omöjligen utfå förrän ett år härefter och kanske icke då. — Se här huru grymt ödet leker med mina förhoppningar — lägg till, att jag nu står på vägen till Akademien, och medge mig att man måste vara mycket ståndagtig för att kunna utan otålighet draga nödvändighetens järnok. Jag vet ej hvad vändning allt detta tar för mig, nog af, jag blir särdeles dyster. — När jag nu väl anländt har jag visst icke mer än 15 Rdb i hela min Cassa och omöjligen kan jag qvarblifva, ty en Efterträdare lär snart hitkomma. — Hvad tycks väl om min belägenhet? Hälsa min goda magister Åkerberg oändligen mycket. — Säg honom att jag ej är särdeles nöjd med händelsernas gång; men att jag likväl icke är nedslagen eller Människohatare. — Öm hälsning till min Mor, som tackas för de pengar hon skickat samt till Stina Cajsa och Wahrstedt m. fl. — Beständigt M:s Tacksamme P. Elgström.

P. S. [På första sidan]. Det är ej värdt att hit adressera något bref mera till mig. Från Upsala skall jag ge underrättelse om min resas utgång och min ställning. — Säg Magr Åkerberg att jag då helt visst skall uppfylla ett långt för detta gifvet löfte, att ge honom diverse nöjsamma underrättelser in Politicis.

Brefvet ger en rörande bild af den unge studenten, som så framgångsrikt anstränger sig att tala den fransk-klassiska prosans snirklade och blodlösa stil, och som endast genom olycksbrefvet från ryttmästare Roos kan bringas till ett mera enkelt och naturligt skrifsätt.¹ Hans talang att pressa moraliska maximer ur sina bekymmer är obetvinglig; exemplen därpå ha dock till största delen uteslutits. Af betydelse är det att konstatera, huru redan tjugotvåringens hälsa synes ha varit undergräfd. — Den magister Åkerberg, till hvilken han hälsar icke blott i detta, utan i alla bevarade bref, och som han den 7 september 1809 kallar sin "gamle lärare", var präst och apologist vid skolan i Wexiö, och blef 1805 domkyrkosysselman.² Med några medlemmar af familjerna Wahrstedt och Wetterling, som äfven omnämnas i brefven, synes kretsen af hans Wexiöbekantskaper vara uttömd.

Elgströms i detta bref (af 25 mars 1803) uttalade farhåga att icke kunna kvarstanna i Upsala mer än knappa tre månader, nämligen till midsommar, besannades enligt hvad ett från Upsala 24 maj 1803 dateradt bref visar. Däremot synes hans efterträdare icke ha infunnit sig, och han har varit oförhindrad att återgå till sin kondition i Marstrand. Brefvet lyder, med några smärre uteslutningar:

"Bästa Madame. — Jag emottar just nu brefvet och får därför skyldigst tacka. Jag blir här till Midsommar, och därefter återres jag på min förra kondition i Marstrand, som snart blir akademisk. — Får se om mitt hopp felslår mig. — Min tacksamhet för de skickade penningarne. — Af Ryttn. Roos kan jag ej få något förrän efter Cessionens slut. — Åtminstone ser det så ut nu. — Visst är, att genom uteblifvandet af denna tillgång äro mina behofver större; men ännu Gud ske lof har jag kläder, fast ej så

---

¹ ATTERBOM återger (a. a., s. 84) Roos' skrifvelse ordagrant. En jämförelse med Elgströms bref öfvertygar dock hvar och en, som känner Atterboms historiska författarmetoder, att han helt enkelt, för att nå större verkan, själf fabricerat den Roos tillskrifna biljetten med ledning af Elgströms innehållsreferat. — Atterbom uppger, att Elgström aldrig utbekom sin fordran. Brefven lämna ingen upplysning därom.

² Född 1740, död 1809. Se A. H. LUNDIN, *Småländska nationen i Lund*, s. 103.

tillräckligt som vid afresan från Wexiö. — Jag har så länge varit van att sakna, att jag snart nog anser det måttliga för ett öfverflöd. — Den allmänna vänskap jag erfar af alla mina kamrater mildrar ganska mycket anledningarne till min sorgsenhet, och ofta i deras krets röjer man hos mig den mästa glättigheten. — Hvem kunde förese sitt öde, hvarföre klaga, när man ej kan ändra det? Nej min förtröstan på försynen skall alltid vara den samma, och en liten motgång skall ej förstöra mitt lugn, hittills var det alltid fast som klippan. — Härdad som jag är mot flere svårigheter, äro deras intryck ej i längden något oroande. — Jag ber, var aldrig för min skull ledsen — det endast skulle göra mig bedröfvad. Jag vill häldre innesluta mitt bekymmer än genom upptäckten däraf öfverflytta det på en annan. — Med en mera ökad ärfarenhet har all vecklighet försvunnit, och snart nog kan äfven jag räkna mig bland dem, som icke dukat under det blytungta öde, som förtryckt dem. — Mina studier äro väl ej härigenom vårdslösade; men också ej synnerligen uppmuntrade. — Hvad lefnadssätt jag slutligen väljer kan jag ej säga — slumpen gör kanhända det mästa för oss. Om jag får vara här vill jag 1806 bli Magister, och sen får jag se hvad utsigter som öppnas mig. — För det närvarande har jag ingen ting att glädas öfver, ingen ting att ängslas. — — — — Min ålders liflighet, inbillningens eldighet förstorar kanske mycket; men visst är att jag haft orsaker att beklaga mig. — — — — I sommar kommer min älskade Craelius ner — med honom kan hitsändas hvad som i en hast kan åstadkommas. — Säkert är att jag i jämförelse med andra är i nödvändighet af mycket. — — — — Min ömma hälsning för min Mor, som ej får bekymra sig. — Min kompliment för Stina Cajsa och Wahrstedt m. fl. Hastl.

Ödm. Tre

P. Elgström.

Hvem innehafvaren af Bremsegården vid Marstrand, där alltså Elgström konditionerat i två repriser, egentligen varit, framgår icke af hans papper. Det enda vissa är, att han titulerats patron och varit jordbrukare och köpman, troligtvis fiskhandlare, och att han haft förmågan att i alldeles ovanlig grad fresta Elgströms

tålmod. Bland hans fragmentariska anteckningar finnas nämligen flera utkast och promemorior, som med osminkad realism och bitande skärpa satiriserar hans svaga sidor, hans okunnighet, hans skrytsamma lögnaktighet och hans pösande öfvermod. Jag återkommer i det följande till dessa fragment, som bevittna Elgströms verklighetssinne och iakttagelseförmåga; här kan det vara nog att citera några rader, som belysa Elgströms antipati och arten af spänningen dem emellan: "Här sitter en människa, som besvärar af sin egen existens, ej har någon annan utväg för att döda tiden, än att röka och prata. Han bläddrar i en bok, som han ej förstår, blir på ett kopparstick, där han ej kan skilja skuggorne från ljuset, frågar oredigt åter det han en gång hört, tittar i fenstret, tummar en papperslapp, talar om vinden och vånglar¹ på golfvet. Han kastar sin person i en säng, tiger, blundar och spionerar. Han utgår i ladugården, yttrar sig om halmen och om fodret, återkommer, klagar öfver olustighet, framkryster en tanka och väntar på sin stol, att jag skall uppfinna något talämne, som kunde föda mina gäspningar."

Elgström synes sålunda knappast ha trifts i Marstrand. Emellertid måste han ha iakttagit sin omgifning med intresse och skärpa; bland hans litterära försök från denna tid finnas flera, som röja en icke ringa miljökönnedom, framför allt "Reflexioner angående nödvändigheten för Marstrands stad att bestå sig en kyrkstöt"² och "Bön till Neptunus".

Huru länge Elgström kvarstannade i Marstrand kan icke exakt angifvas. Men den 2 augusti 1804 befann han sig i Stockholm, och det denna dag daterade brevet visar att han redan vistats i hufvudstaden någon tid. Brevet i fråga är det enda bevarade, som är adresserat till hans mor direkt; det är ett svar på en

¹ Provinsialism, = vingla; kan betyda: sysselsätta sig med något, planlöst och i god ro.

² Den i dessa »reflexioner» förlöjligade »pastor loci Wireus», som enligt Elgström lärde att världens undergång stode för dörren och som berättade de otroligaste münchhausiader — vid de anekdoter, som förekomma i Hansellis upplaga, sid. 199, har Elgström i manuskriptet tillagt noten: »uppgifter om sig sjelf af Stadens Kyrkoherde» — denne Johan Wireus återfinnes i SKARSTEDTS *Göteborgs stifts herdaminne*, s. 588—89, som pastor i Marstrand 1784—1809.

skrifvelse, som en pastor C. Modig¹ i moderns uppdrag riktat till honom och som innehållit förebråelser öfver hans lefnadssätt, grundade på upplysningar, som synas ha framkommit skvallervägen. Elgströms svar lyder:

“Min goda Mor! Om hindrad af göromål, dem jag ej alltid kan förutse, min ömhet för Er ej har något tillfälle att förklara sig, var min pligt mig ändå lika helig, lika dyrbar. Menniskor tränga sig kring mig, bullret omger mig, och jag har knappt någon stund åt den barnsliga kärleken. Var likväl försäkrad, att jag ej därför förgätit Er, var öfvertygad, jag ber det, att mitt hjerta ännu lika tacksamt återgäldar med sin välsignelse edra omsorger. Undra då icke öfver mig, om jag stundom nödgas iagttaga en tystnad, som mäst besvärar mig sjelf; men som jag likväl ej kan bryta utan att upppoffra en annan skyldighet. — — Jag skall tillstå, att jag icke utan upprörelse genömläste skrifvelsen af Herr C. Modig; men fann mig alldeles ej träffad af dess anklagelser. Då han sjelf varit i hufvudstaden och visserligen mer än jag öfverlemnad sig åt sin ålders förvillelser, hade han ej bort sakfälla mig utan någon granskning och ej af en blott uppgift sluta till några missledda böjelser. Min ålder är ej den mogna öfverläggningens; men en ofta dyrt betald ärfarenhet har lärt mig att vara återhållsam och jag har aldrig ångrat det. Jag ville vara erkännksam för dessa moderliga bekymmer; men för att ej sjelf smärtas — såge jag likväl hälst att de besparades. Jag vet det, de äro ett bevis att jag är älskad; men äfven att jag är misstrodd. — Sannt är, att jag ej än hunnit utöfver den period, då passionen afkyles och själen genomskådar verkligheten; men jag kände dock ej sinnenas hunger och glömde ej under nöjets hvirfvel någre högre fordringar. Om jag behöfde rättfärdiga mig mot de tillmälen min Mor gjort mig genom Pastor Modig, skulle jag kunna framställa utom mitt eget vittnesbörd, mina vänners; men det är ej behöfftigt.

---

¹ Denne C. Modig, omnämnd endast på detta ställe, var tydligen en son i det Modigiska huset och identisk med den hos LUNDIN, *Småländska nationen i Lund*, s. 165 omnämnde bataljonspredikanten Carolus Magnus Modig, född 1766 i Wexiö som son till en »handlande».

— De få tidsfördrif jag har äro oundgängliga för min helsa och för mitt lynne och i öfrigt endast en liten afhvilning från besvären. Om min Mor sänder mig några skjortor, så ber jag, att armarne må bli släta. Innellyckt medföljer 4 Rd 24 sk. till väf och låt efter syningen Herlin ta dem med sig hit. Om jag kan få ungefär 4 näsdukar är det braf; ty här måste man dyrt köpa allt. Min varmaste helsning till Madame Modig och dem jag näst henne mäst värderar. Jag är min goda Mors Lydige Son P. Elgström.“

Denna Elgströms Stockholmsvistelse, som tyckes ha gifvit honom några tillfällen till förströelser, kan möjligen ha varit en kondition, men det sannolikaste är, att han redan nu har tillträdt den plats i magister Anders Wiborgs boklåda, som han senare innehade. Atterbom uppger,¹ att han mottog denna s. k. bokhandelskondition "omkring 1806". Uppgiften grundar sig tydligen på ett från 16 mars 1806 dateradt bref till madam Modig. Emellertid heter det där: "Jag ämnar mig i öfrigt nästa månad till Upsala och kommer ej till hufvudstaden förrän vid midsommartiden. Magister Wiborg har tillåtit mig att under terminerna vara vid Akademien och sedermera på mitt vanliga ställe. Jag kan således någorlunda bestämma min framtid." Man kan väl knappast antaga, att Wiborgs vänskap för Elgström genast i början af deras bekantskap varit så stor, att han tillåtit sin bokhandelsmedhjälpare att tillbringa terminerna i Upsala; Atterbom, som om detta förhållande tydligen mottagit personliga upplysningar af Elgström, ehuru inga exakta tidsuppgifter, säger också, att Wiborg "vid närmare samlefnad" upptäckt Elgströms begåfning, och att han "omsider" ordnade Elgströms anställning på det för honom fördelaktiga sättet. Man kan således osökt antaga, att Elgström redan i augusti 1804 innehaft platsen hos magister Wiborg, i hans i Storkyrkobrinken belägna boklåda. Det förefaller mig, att några ord i brefvet till modern tyda snarare på en sådan sysselsättning än på en informatorskondition: "Menniskor tränga sig kring mig, bullret omger mig, och jag har knappt någon stund åt den barnsliga kärleken."

---

¹ *Minnesteckningar och tal*, II, s. 85.

De intryck Elgström mottog under denna Stockholmsvistelse återspeglas i hans skrifter och anteckningar; man ser hur han desillusioneras och mögnar, hur hans världskänedom ökas. De ur litterär synpunkt ganska misslyckade karaktärsmålningarna "Köpmannen" och "Pastorsadjunkten" äro, bland andra, vittnesbörd om Elgströms Stockholmserfarenheter.

I det nyss omnämnda brefvet af 16 mars 1806 talar Elgström om ett planerat besök i hembygden. Man får det intrycket att hans mor och hans vänner i Vexjö önskat det, men att han själf är ovillig och så skonsamt som möjligt vill förbereda dem på resans inställande. Det är inte svårt att leta ut hans motiv; det heter på ett ställe: "Hvad som jag heligt förklarar, är det att jag ej mottar af madame eller någon annan de ärforderlige respenningar, ty nog kan jag bestrida dem, om jag sedermera vill knappa in något i Upsala." Man ser, hur tungt det känts för honom att mottaga nådegåfvor, och man anar hur den ärelystnad, som spåras på så många ställen i hans skrifter, innerst sammanhängt med hans stolthet och oafhångighetsbegär. Atterboms uppgift om det yttrande han skall ha haft vid sin afresa från hembygden¹ pekar, om än obestyrt och historiskt tvifvelaktigt, i samma riktning; den grundar sig gifvetvis på Atterboms kännedom om Elgströms karaktär.

Från och med 1806 ha sålunda Elgströms förhoppningar att nå det närmaste målet för universitetsstudierna, magisterkransen, märkbart ljusnat. Allt framgent synes han regelbundet ha tillbringat terminerna i Upsala. Höstterminen 1806, den 6 december, disputerade han pro exercitio under professor C. P. Thunbergs præsidium. Afhandlingen, som endast bestod af en förteckning på en del af de växter, som Thunberg skänkt till universitetets samlingar, jämte några naturvetenskapliga teser, har knappast den ringaste förbindelse med Elgströms studier; han skrifer också i ett bref till madam Modig, dateradt från Upsala den 11 november 1807: "Säg Magister Åkerberg att jag är mycket smickrad af hans minne,

¹ *Minnesteckningar och tal*, II, s. 84: »Vid afresan sade han till sin mor: Jag återkommer ej förr, än jag blifvit karl.»

och att han förlåter, att jag [ej¹] sändt honom de Academiska blad, åt hvilka jag länt mitt namn; men han skall bekomma min gradualdisputation, ty den vill jag sjelf författa. — Några botaniska termer kunna ej intressera honom.“

Men redan vid denna tid har sjukdomen börjat att göra sig på allvar påmint. I brevet från 11 november 1807 heter det: “Biligtvis väntar Madame att jag något oftare skall trösta den moderliga kärleken och den ömma tillgifvenheten med några underrättelser. Ack nej, min tystnad är ej hjertats; det följer bedjande välgörarens vandring genom lifvet. — — — — Min helsa är sjelfönskelig; men jag börjar att frukta, att den skall rubbas. Jag har om mornarne blodspottning, och jag kan ej försäkra mig att det är blott ett anfall af skjörbjugg. Man har sagt mig, att det ej är farligt, kanske för att inljuga mig några förhoppningar. Med en försvagad kropp skulle jag ej lång tid uthärda, om jag vore anfallen af lungsoten; men jag vill för mitt eget lugn qväfva denna miss-tanka. Jag vill innesluta mina farhågor inom mig sjelf, och ej en gång bedröfva vänskapen med deras förtroende. — Det vore hårdt, om ödet skulle afbryta den ban jag trodde mig kunna uphinna; det vore tungt, om jag ej såsom man fick freda min Moders ålderdom mot bekymren och med någon förvärfvad rätt till samhällets belöning, vedergälla det goda som jag åtnjutit. Dock, må jag älskas af dem jag vördar, och det är nog för min sällhet. Jag begär ej att upplefva något sekel, jag vill endast af den tid som bestämmes mig, bärga några frukter.“ Hans planer vid denna tid voro, att efter magisterpromotionen ägna sig åt teologien och bli präst, såsom det några månader senare hållna inträdestalet i Musis Amici bekräftar. I samma bref af den 11 november 1807 omtalar han, att två småländska vänner, Wetterling och Nordin, skola prästvigas, och tillägger: “De äro nu snart 30 år, och då är det hög tid att ingå i ståndet. Ganska säkert skall jag vid denna period vara lika meriterad, och äga likstora förhoppningar. Mitt val blir slutligen att bli folklärare; men ej att stanna inom stiftet. — — — — Bästa Madame, understöd och hjälp henne [= mo-

¹ Ordet är inskjutet af mig, efter åtskillig tvekan.

den], låt ej något ledsamt vederfaras, och mottag äfven för hennes skull mina varma välsignelser.“

På denna punkt af sin bana var det Elgström gjorde Upsalaromanticis bekantskap, såsom har skildrats af Atterbom och mera ingående af Böttiger i *Auroraförbundet i Upsala*. För Elgström randades nu en tid, som man utan tvekan kan kalla den lyckligaste i hans lif. Han omgafs af en krets förstående och beundrande vänner, bland hvilka särskildt Atterbom och Palmblad blefvo hans intimt förtrogna, han drogs in i den litterära rörelsen, hvar karaktär af hemlig sammansvärjning till den inhemska vitterhetens räddning hade en så spännande och äfventyrlig tjusning; han publicerade äldre poem och diktade nya. Han deltog i öfverläggningar och föreningslif, där hans praktiska blick och kloka anspråkslöshet gjorde sig fördelaktigt gällande, han prisbelönades som skald och utdelade själf såsom förbundets ordförande de vittra prisen; Auroraförbundets protokoll vittna än i dag om den lifaktighet, hvarmed han kritiserade stadgeförslag och täflingskrifter. Han greps af samma reformatoriska ifver som kamraterna, han skummade af förbittring öfver den franska smaken och gallomanerna, öfver den rationalistiska tidsåldern och den opatriotiska politiken. Han blef, såsom Böttiger påpekat,¹ medlem af det styrande och ledande tremanrådet — Atterbom och Palmblad voro de öfriga bisittarna — som efter hand växte fram inom Auroraförbundet. De praktiska anordningar, som kräfdes för Phosphoros' utgifvande, föllo till stor del på hans skuldror, och den af Böttiger och Frunck² publicerade brefväxlingen visar hur väl han lyckades förena obegränsad hänförelse och ospardt nit med en förnuftig blygsamhet, som kamraterna ofta saknade.

Det är onödigt att här ånyo i detalj skildra Elgströms andel i Auroraförbundets historia. Ett par utdrag ur hans bref till madam Modig — hvilkas verkliga adress ju är den sannolikt icke läskunniga modern — kunna belysa hans belägenhet.

Ett bref af 5 mars 1808 omtalar, att han ämnar stanna i Up-

¹ *Auroraförbundet*, s. 236.

² *Bref rörande Nya Skolans historia*.

sala till midsommar och troligen återvänder dit i augusti. "Mina tillgångar gynna väl ännu mitt upsåt att här fortfara med min kunskapsodling; men med nästa år äro de helt visst uttömda. Får se, hur jag kan slå mig igenom." — Ett bref från Upsala af 19 september 1808 återspeglar hans tillfredsställelse öfver att få vistas vid universitetet och hans bitterhet vid tanken på de förlorade informatorsåren. Det heter: "Billig är den förebråelsen, att jag sällan tröstar min Mor med några underrättelser; men enformigheten af min ställning, min bärgning för dagen, min jämnare helsa, allt är det samma. — — — — Jag behöfver så litet; mina anspråk äro så få, och därför har jag vant mig att vara lycklig. Min tid uptas af belönande mödor, och vänskapen förljufvar den; frid och sinneslugn följa alltid en skuldfri själ, och nöjet efterlemnar ej någon ånger. Min dag går ej alldeles förlorad; jag kan åtminstone rädda några stunder, som ägnas åt min framtid, och kanske skall äfven jag i det goda jag verkar en gång kunna förvärfva mig någon rätt till bröders tillgifvenhet och hågkomst. — Nöden har plundrat den bästa delen af min ungdom och tacklöst har den blifvit upoffrad; men jag anklagar ej försynen, och kanske föds vår dyrbaraste sällhet ur våra motgångar."

Troligtvis har det varit genom undervisning, som Elgström beredt sig ett nödtorftigt uppehälle under sin Upsalavistelse. I samma bref uttalar han sina farhågor att icke kunna lifnära sig nästa år, med det på grund af kriget ständigt ökade priset på förnödenheter. Han ser knappast någon utväg: "Jag har aldrig än, Gud ske lof, försökt att låna några penningar, och har förmodligen besparat mig harmen af flere vägringar; ty hvem vill äfventyra sitt mynt åt en eljest hederlig Yngling, som likväl ej har någon annan säkerhet, än en mager inkomst af några få kunskaper, och hvilken uphör med hans lifstid, hvars långvarighet man ej just kan med någon trovärdighet beräkna?"¹

En inblick i Elgströms examensstudier ger oss ett bref till

---

¹ Ur slutorden kan anföras: »Jag innesluter min hulda Mor, som ömt och sonligen välsignas, i Madames vanliga godhet, och må hon ej på sin ålderdom öfverges åt fattigdom och torftighet.»

Palmblad, dateradt Upsala 29 november 1808, som därför här meddelas — det är Elgströms första bref till Palmblad och utgör ett svar på en skrifvelse, hvarmed Palmblad, som då vistades hemma i Mörjö i Stegeborgs skärgård,¹ sannolikt sysselsatt med undervisning af sina yngre syskon, synes ha inledt den närmare vänskapen dem emellan. Efter att ha uttryckt sin glädje öfver att se sig hågkommen och försäkrat sin vänskap fortsätter Elgström med att önska honom välkommen tillbaka till Upsala efter "en tröttande undervisning". Det heter vidare: "Du besannar min gamla ärfarenhet, att man har ganska få tillfällen att sjelf utveckla sig, då man upoffrar sin tid åt andras utbildning, och åtminstone ha de år, som jag därtill använt, varit alldeles förlorade. — Men också är du ej så bekymmerslös, som jag, Gud nåde mig, beständigt har varit, och du kan således hämta åtminstone någon vinst af din pedagogiska befattning. — Du må tro, att jag har svårt att besegra den tyngdkraft, som ständigt drar mig mot jorden: jag blir helt visst ej kandidat förrän i Mars, och får till äfventyrs såsom sådan öfverlevva den festliga lagerbegröningen. Du vet, att jag ej arbetar mer än ganska måttligt, men du känner också, att jag är så mycket omvärd, att det ej blir synnerligen utträttadt, och då bör det ej förundra dig om jag stannar i loppet. Ett grymt öde har alltid förföljt mig: jag har neml. alldrig varit mästare af mina stunder, och därför blir jag väl aldrig mer än en halffullbordad hvardagsmänniska. Än har jag ej haft mitt inträde i Mathesen, och Gud vet om jag med min ytterliga dumhet däri kan bekomma ett admittitur. Eljest ser det väl ej så illa ut; men jag söker ingens gunst, och rättvisan är förmodligen ej tillräcklig. — Se här har du fått min syndabekännelse."

Den tröghet han här talar om kan väl knappast uppfattas anorlunda än som ett bevis på att hans krafter alltid varit begränsade; när nu kamratlivet börjat taga dem något i anspråk, var det helt naturligt om studierna icke kunde forceras. I samma bref sänder han på begäran Palmblad "ett förslag på filosofiska böcker"; man finner, bland en del mera preliminära arbeten och examens-

¹ BÖTTIGER, a. a., sid. 172.

böcker, "*Reinholds Briefe, Fichtes Wissenschaftslehre, Sittenlehre, Bestimmung d. Menschen, Kant, Krit. d. prakt. Vernunft, Metafysik d. Sitten, Schelling, System d. Idealismus, Philosophie d. Natur, Ideen, Religion.*" Han ger likaledes vännen flera förnuftiga råd för studiet af dessa arbeten.

I ett bref från Upsala af 4 januari 1809 besvarar han en från modern framställd begäran om ett besök i Vexjö. Han förklarar sig icke vilja resa ner förr än han förvärfvat så mycket kunskaper, att hans namn förtjänar någon aktning. Med andra ord, han vill först bli magister. Hans stolthet tar sig öppet uttryck, när det heter: "Då jag sjelf någorlunda kan försäkra mitt öde och ej behöfver begära en nåd utan en rättvisa, se då är jag inför mitt eget omdöme en värdigare människa, och min blick sänker sig ej för en Beskyddare och se då återkommer jag till den bygd, som såg mig födas." — I samma bref säger han sig vilja mottaga ett penningunderstöd från modern;¹ det såg uppenbarligen ut som om magisterkransen skulle gå honom ur händerna i sista stunden på grund af hans fattigdom. Han skrifer: "Blir det ingen annan råd, måste jag tilläfventyrs sälja mina böcker, men då är också en del af mitt lif borta och jag dubbelt beklagansvärd. Min Patron² har gjort mig så mycket godt och har haft förluster, så att jag ej vågar bedja mig hans bistånd." — Han ber i det följande om ursäkt för att han oroar sin mor och madame Modig med sina bekymmer, men säger sig icke ha någon annan att öppna sitt hjärta för i detta ämne; hans särskilda art af stolthet framträder i dessa ord: "Jag har alltid följt den regeln att aldrig för mina bekanta yppa en svår belägenhet, som de ej kunna förmildra: framvisandet af någon slags torftighet förminskar alltid jämnlikheten och ger ofta tillfälle att förödmjuka en." Det är sålunda icke förvånande, när Atterbom³ omtalar, att han under Elgströms lifstid lika litet haft en aning om hans penningbekymmer som om att han redan 1807 varit allvarligt sjuk.

¹ I bref från Stockholm 4 april 1809 tackar han för 33 Rd. 16 sk., »i dess egen anletes svett förvärfvade».

² Tydligen magister Wiborg.

³ a. a., s. 118.

Emellertid befriades Elgström från de ekonomiska svårigheterna genom någon gynnare (möjligen Wiborg); han skrifer 4 april 1809 från Stockholm: "Jag vill ej fördölja, att jag af en annan hand blifvit så mycket understödd, att min goda Mor kan vara alldeles lugn och tröstad." Han omtalar att han genomgått sin examen med heder och att han i början af juni skall fara till Upsala för att disputera. Därefter ämnar han under ett och ett halft år bedriva studier till prästexamen. Hans hälsa är ganska god, och han hyser mindre fruktan för en kommande sjuklighet.

Hans disputation ägde rum den 12 juni 1809. Han hade dock icke, som han tidigare hoppats, haft tillfälle att själf författa en afhandling, utan han försvarade ett ark af professor Christoffer Dahls upplaga af sin företrädares, professor J. Floderus', föreläsningar öfver Theophrasti Karaktärer — ett otvetydigt fattigdomsbevis alltså icke blott för respondenten, utan också för præses.¹ — På titelbladet till afhandlingen kallas Elgström "stipendiarius Rydenianus". Sannolikt var han innehafvare af Rydéns stipendium å 38 kronor som skiftesvis tilldelas studerande af Smålands och Gästrik-Hälsinge nationer.

Efter disputationen återvände Elgström som filosofie magister till Stockholm. I juli finna vi honom sysselsatt hos magister Wiborg, dels med korrekturläsning på riksdagens protokoller, dels med att "utdela dem till den respektive allmänheten" d. v. s. han var biträde i boklådan vid Storkyrkobrinken. Detta enligt ett bref till Palmblad af 27 juli 1809, tryckt hos Böttiger (a. a. s. 223). Vid denna tid hade han redan öfvergifvit tanken på att bli präst; i samma bref förklarar han att han ämnar ingå i ekklesiastikexpeditionen.²

¹ Elgströms afsikt hade varit att disputera om Sapfo, sannolikt på sina poetiska öfversättningar af hennes oden, verkställda våren 1809 och prisbelönade i Auroraförbundet 7 maj (BÖTTIGER, a. a., s. 212 och 217). Palmblad skrifer i ett bref till Elgström af 23 maj: »Mig var det ogement ledsamt, att Du måste utbyta en Sapho mot en Floderus.»

² Sin mor och sina bekanta i Vexjö har han icke velat oförberedt underrätta om detta steg, som troligen icke kunde räkna på deras gillande. Den 7 september 1809 — då han redan tjänstgjorde som e. o. kanslist — yttrar han sig dunkelt: »Jag skall härnäst tillkännage mina utsigter, och jag har all anledning att vara tröstad. Kunde jag åt upplysningen få ägna en del af mina

Orsaken till detta steg är icke fullt klar. Möjligen har hans filosofiska eller kanske rättare mystiska religiositet icke svarat mot kallet som statskyrkopräst. Hvad han eftersträfvade på ämbetsmannabanan uttalar han i brevet till Palmblad af 27 juli: "Jag har likväl valt denna verkningskrets för att till äfventyrs en gång kunna få någon inflytelse på mitt fäderneslands upplysning. — Du finner, att jag antar det såsom gifvet, att jag skulle kunna inverka på mina förmän, och jag vågar tro, att de väl slutligen skola besegras af sanningens öfverbevisning."¹ Det är för sina filosofiska, religiösa och kanske också politiska åsikter som han drömt att på denna väg finna tillfälle att verka.

Som e. o. kanslist var han utan lön; han säger också i det nämnda brevet till Palmblad, att han var hänvisad till att "pädagogisera eller bli en litterär manufakturist, såsom Kullberg, för att kunna lefva". Magister Wiborgs tjänst synes han icke ha lämnat förr än mot slutet af året; det heter i brevet till madam Modig af 12 december 1809: "Jag har nu lämnat Magister Wiborg, och skall i tacksam hågkomst förvara hans godhet och hans tillgifvenhet. Utom honom skulle jag omöjligt fullbordat min Akademiska läroban."² Det heter vidare: "Jag vinner nu mer genom privat undervisning mitt nödtorftiga och handhafver för en tid StatsRådet Baron Platens barn."³ Hans Friherrinna flyttar med nästa år härifrån, och då uphör min befattning. Om jag vill befordras, måste jag vara här och arbeta innom verket. Någon lön får jag väl ej så fort; men jag får då lefva såsom alla andra på förhoppningen. Jag ber, att man ej oroas och bekymras öfver mitt läge; om det

---

dagar, skulle jag vara himlen mycket tack skyldig.» På ett annat ställe i brevet: »Men min framtida bestämmelse blir snart utvecklad, och dessförrinnan vill jag ej vidare förklara mig.» Först i ett bref af 12 december 1809 meddelar han oförbehållsamt sitt beslut.

¹ Citatet efter BÖTTIGER, a. a., s. 224.

² Förbindelsen med Wiborg har dock icke afbrutits; han uppger i samma bref sin framtida adress: »Åtföljer Magister Wiborgs bref.» Ännu Palmblads bref från augusti 1810 ha denna adress.

³ Enligt bref till Palmblad af 11 september 1809 (tryckt hos BÖTTIGER, a. a., s. 230) skulle han flytta till baron v. Platens hus i oktober.

i början är svårt och utmärkt af en ständig strid med behovet, skall väl fäderneslandet en gång försörja mig.“

Det sista skedet af Elgströms lif, från hösten 1809 till hans död den 28 oktober 1810, ligger i öppen dag genom hans talrika bref till Atterbom och framför allt Palmblad, och då dessa i allt väsentligt äro återgifna i Böttigers "Auroraförbundet" och Fruncks "Bref rörande nya skolans historia", är det onödigt att här närmare ingå därpå. Det bör endast erinras om hvilken betydande andel i fosforismens litterära organiserande som är hans. I sitt bref af 22 okt. 1809¹ kastade han den tändande gnistan: han föreslog Atterbom och Palmblad att icke låta sig öfverflygla af Lyceisterna, utan genom att utge ett urval af Auroristernas verk förekomma dem eller åtminstone vinna en plats vid deras sida. När vännerna med ifver omfattat hans plan, var det han, som påyrkade en klok anspråkslöshet i det yttre uppträdandet: han afrådade från att tillkännage Auroraförbundets existens på titelbladet och ville ha publikationen helt enkelt kallad Orfika, han önskade en icke alltför praktfull och pretentiös utstyrelse och ville att författarnas namn icke skulle utsättas; för egen del motsatte han sig t. o. m. sina initialers röjande. I denna blygsamhet låg också försiktighet; han fruktade att hans ämbetsmannakarriär skulle skadas af hans litterära kätterier. Därpå också hans förbittring öfver Polyfems angrepp på "Ett stort, ett patriotiskt tänkesätt", därpå hans upprepade maningar att icke inblanda Fosforos i Polyfems polemik. I sitt sista bref (till Palmblad, af 20 september 1810²) klagar han bittert öfver det loftal Atterbom gifvit Hammarsköld och Polyfem i poemet "Till Sofi**", hvilket han trodde genast ha föranlett allusioner i Journalen. Han säger bl. a.: "Det var vår öfverenskommelse, att ej bemänga oss med markallianerne eller själfve anfalla, och nu har det likväl skett, och förbittringen börjar. Jag förklarar härmed, att jag alldeles ogillar ett sådant uppförande, och vi måste *först* angripas eller också rakt framgå vår bana, som ej bör likna Polyfems. — — — Nu är jag också sjuklig och kän-

¹ BÖTTIGER, a. a., s. 279.

² FRUNCK, a. a., s. 142.

ner så mycket lifligare. Hvad som likväl är säkert, att ju mer herrarne så där onödigtvis utbryta, ju mer skall man söka att hämnas, och hvem kan snarast förkrossas? Elgström. Om det ej kan glädja er att se mig förföljd och betryckt, anhåller jag, att vid hvarje angripelse ej någon pretention må förråda sig och att det sker med mycken anständighet.“

Huruvida hans författarskap menligt inverkat på hans befordran är väl högst osäkert, ehuru han själf trodde så. I bref af 19 juli till Palmland¹ omtalar han att han fått löfte af Rosenstein att bli kopist. Men den 23 juli berättar han, att han blifvit förbigången af en kamrat och af Rosenstein afspisad med ett löfte att befordras under riksdagen; han anser det vara ett utslag af förföljelse och tror sig särskildt vara baktalad af Vallmark.² I bref af 2 augusti³ skyller han sin motgång direkt på Vallmark och säger sig ha “försåtligt tillskrifvit honom [= Rosenstein] om mitt missnöje“.⁴

Hans ekonomiska ställning kan icke ha varit lätt; i det nyss citerade brefvet af 19 juli nämner han, att han, äfven om han blefve kopist, icke finge någon lön “af thenna världen“, och utbrister: “Det är en lustig stat, Tungusien; den låter sina ämbetsmän betala sig, för det den ger dem rätt att få tjäna sig. Dock, durum, sed levius fit patientia.“ För sina behof, som synas varit de minsta möjliga, har Elgström alltså varit hänvisad till annat arbete. Huslärarplatsen i Baltzar von Platens hem synes icke ha varit angenäm för honom. I ett bref till Atterbom af 8 januari 1810⁵ heter det: “Min patron är en bra man, men regerad af en nyckfull kvinna, som aldrig är nöjd med hvad som sker ikring henne och fordrar, att jag skall göra underverk med pojkarne och ansvara för allt, hvad de fela. Den fördömda pedagogiken! Jag vill hellre i mitt anletes svett förvärfva mitt uppehälle. Ack!

¹ FRUNCK, a. a., s. 100.

² FRUNCK, a. a., s. 107.

³ FRUNCK, a. a., s. 114.

⁴ ATTERBOMS uppgift om Elgströms befordran till kopist (a. a., s. 113) är oriktig.

⁵ FRUNCK, a. a., s. 6.

desse magnater, sedde på ett närmare håll, äro svaga människor såsom vi andre. Dock, så okänd, som min hemliga mördande oro är för alla härstädes, må den också bli utom för dig och Palmblad.“

Konditionen hos von Platen blef icke långvarig¹; sommaren 1810 var den slut, enligt hvad som framgår af ett bref till Palmblad af 23 juli, där det heter: "Vallmark löper omkring och skadar, så mycket han förmår. Han har hos Viborgs efterfrågat, hvad jag nu, sedan jag ej mer är hos Platen, tar mig för, hur jag lever, hur jag blifvit bekant med Askelöf, som jag ofta följer, och om jag ej skrifver något." Elgström har sålunda de sista månaderna af sitt lif varit hänvisad till tillfälliga inkomster, sannolikt af privatundervisning och af arbete i Viborgs boklåda, samt möjligen i någon mån af sina litterära arbeten (broschyrerna, Phosphoros, Eleganttidningen, Polyfem); dock ser det af brevväxlingen knappast ut som om han hunnit utfå någon anpart af vinsten i de fosforistiska företagen.

I ett bref af 15 juli 1810² har han också försökt att genom Palmblad och Stenhammar bli garanterad en för sitt uppehälle tillräcklig summa som ersättning för litterärt arbete till vännernas förlag och deras tidningsföretag. Han vill ha löfte om 333 rdr 16 sk. — det är hans sorgfälligt uträknade existensminimum — och förklarar sig då skola leverera 20 tryckark "i originaler och recensioner och likaså mycket i öfversättningar eller häraf något mer." Med en viss stridbar bestämdhet påpekar han att "Delén, som ser ganska väl på sitt eget bästa, är likväl jämförelsevis mera frikostig mot lyceisterna, som likväl ej med honom genom ungdomsvänskap äro förbundne", och om det bittra allvaret i hans beslut vittnar brefs slutet: "På ditt ultimatum härå beror, om jag med er skall fortvandra den beträdda banan eller öfverge mig åt andra eller, hvad troligast är, söka min bergning i det *redbara*, och då må

¹ Den varade sannolikt 1 mars 1810, då Elgström skrifer (FRUNCK, a. a., s. 22): »Den satans pedagogiken upptar mina stunder.» Den 12 december 1809 hade han, såsom förut citerats, skrifvit: »Hans [= von Platens] Friherinna flyttar med nästa år härifrån.»

² FRUNCK, a. a., s. 95. Samma tema synes han ha vidrört i ett tidigare, icke bevaradt bref.

äfvén hvad jag redan producerat bli ett rof för förgängelsen. Jag kan heligt försäkra dig, att mina funderingar syfta till det nyttiga och att jag utom detta beting, som jag anser såsom försäkring endast om en tärpenning, ej kan eller vill ingå på en väg, där jag vid de vissa förföljelserna ej en gång har den tröst att ej förhungra.“ — Palmblad svarade den 20 juli¹; han betonade att utgången af tryckeriaffären var alltför oviss för att han och Stenhammar skulle vilja förena någon med sina öden; han bad Elgström därför vänta ett definitivt svar först vid årets slut. Tills vidare kunde Elgström, menade Palmblad, öfversätta Bouterweks “Geschichte der neueren Poesie“ för 3 rdr per tryckark och han tillägger: “Det förstås, att vi broderligt dela vinsten af Fosforos och äfvenså i Elegansen, om du ej håller det under din värdighet.“ — Med detta svar lät sig den nyss så bestämde Elgström nöja: hans svar (af 23 juli²) börjar trohjärtadt: “Ensidig skulle jag vara, om jag ej vore nöjd med din förklaring och ditt tillbud.“ — Sannolikt har Palmblad, trots sin uppskattning af Elgströms talang, icke funnit honom användbar i denna omfattande utsträckning för sitt förlag.

Samma medgörlighet som Elgström här visade mot Palmblad utmärker hans förhållande till polyfemisterna. Trots den i Polyfem intagna, af Agardh författade parodierande recensionen af “Ett stort, ett patriotiskt tänkesätt“ — hvilken han besvarade med lugn och kraft — synes han snart nog ha trädt i vänskapliga förbindelser med redaktionen af Polyfem, medarbetade i tidningen, och blef enligt hvad det vill tyckas förtrolig umgängesvän med Askelöf.³ I sällskapet *Pro joco* var han medlem.⁴

Under hela detta sista lefnadsår måste hans hälsa ha varit vacklande. De första klagomålen höras dock först i ett bref till Palmblad af 30 aug.⁵; det heter där: “Jag förskräcktes några dar af förberedelser till en augustifeber, men min natur, som ej all-

¹ FRUNCK, a. a., s. 100.

² FRUNCK, a. a., s. 106.

³ Se FRUNCK, a. a., sid. 77, 97 och 107. Äfvén med Agardh har han försonats. Se Agardhs bref till Hammarsköld, FRUNCK, a. a., s. 164, 165.

⁴ FRUNCK, a. a., s. 125.

⁵ FRUNCK, a. a., s. 127.

deles kunnat fördärfvas af stockholmslefnaden, återtog sina vanliga bestyr och nu endast genom en fortfarande matthet erinras jag, att jag ej än är alldeles tillfrisknad. Det var ett grufligt uppror, mitt bröst kämpade våldsamt och gaf ifrån sig ett blodigt, förbrännande ämne. Min svettning var så stark, att lakan och skjorta genomblöttes. Jag tänkte att döden ville anamma mig, men jag var ej än mogen.“ — Den 13 september skrifver han¹: “Undra ej, att jag är fåordig: jag har nu på en tid haft ett slags feberanfall nästan hvar enda eftermiddag och ofta nog hufvudvärk.“ Samma klagomål återkomma i hans sista bevarade bref, af 20 september, ställdt till Palmblad.² Brefvet är försegladt med eklestikexpeditionens ämbetssigill; efter tjänstetidens slut har Elgström varit för trött att kunna bege sig hem, såsom framgår af begynnelseorden: “Min mattighet tillåter mig ej att vandra hem. Jag kan således ej nu skicka dig någon räkning.“ Han säger sig ha dagligen lidit af feber och hufvudvärk; han har nu frossbrytningar och väntar att bli sängliggande; till slut heter det: “Gud vet i hvad tillstånd jag får omfamna Amadeus.“

Om detta tillstånd upplyser Atterbom i sin uppsats om Elgström.³ Han berättar att han och Hammarsköld, “som nu hade blifvit en af hans närmaste vänner“, besökte honom omkring midten af oktober.⁴ Vännerna funno honom sysselsatt med att uppställa sin boksamling i sin nya boning,⁵ eller rättare: att försöka ordna sina böcker, ty han såg ut som en vålnad, var kraftlös och djupt nedstämd. Han, som eljest icke klagade, omtalade nu öppet sina själsliga och kroppsliga lidanden. “Vid bortgåendet kunde Hammarsköld och jag ej för oss neka, att vi måste bereda oss på det snara annalkandet af hans död.“

¹ FRUNCK, a. a., s. 136.

² FRUNCK, a. a., s. 142.

³ *Minnesteckningar och tal*, II, s. 119.

⁴ Besöket synes dock ha ägt rum i de allra första dagarna af oktober. Se FRUNCK, a. a., s. 145.

⁵ Att han dock icke, som Atterbom uppger, nyss flyttat från von Platen, framgår af ett förut citeradt bref, som visar att konditionen var slut redan 23 juli.

Vännernas bekymmer lyser fram i deras bref. Atterbom synes i sitt bref till Hammarsköld af 18 oktober hysa något hopp¹; Palmblad gör mera dystra reflexioner i ett bref till Hammarsköld, sannolikt skrifvet på Elgströms dödsdag.² Den som tog vård om honom under hans sista dagar var Hammarsköld³; det var äfven han, som underrättade Uppsalavännerna om dödsfallet, som inträffade natten mellan 27 och 28 oktober. Palmblad svarade honom 30 oktober:⁴ "Din sorgpost var väl icke öfverraskande, men icke mindre smärtande. Han har slutat sin korta lefnad — och hans vänner vanka ännu några stunder omkring — — — Dock, vi skola ej förlora ord. — Emellertid är den känslan mig högst bitter, att, om han ej haft dig, skulle han, hvars hjärta omfattade hela världen, afidit, omgifven af främmande. Du kände honom blott en liten tid, och du har kanske mer gjort för vår förevigade vän än någon af oss." I fortsättningen ber Palmblad Hammarsköld öfverta de praktiska bestyren, bl. a. för hans boksamlings öfversändande till Uppsala, där den skulle försäljas till betäckande af begrafningsomkostnaderna.⁵

Atterbom uttalade i ett bref till Hammarsköld af 2 november⁶ den djupa melankoli, hvori underrättelsen om Elgströms död försatt honom: hela tillvaron synes honom tom och osmaklig och han tviflar på allt. Äfven han tackade Hammarsköld för hans omvårdnad om den döde och för den elegi öfver honom, som han offentliggjort i Polyfem (II, 43); själf utfäster han sig till en minnesdikt. "Jag skall icke häller låta min harpa hänga i pilträdet. Jag skall trösta mig med den föreställningen, att den vänliga anden ännu ser mig och deltagar i utvecklingen af våra gyllene ungdomsdrömmar. Han skulle ändock få se en skymt af Auroras uppen-

¹ FRUNCK, a. a., s. 154.

² FRUNCK, a. a., s. 156.

³ Hammarskölds närmare omvårdnad om Elgström synes ha sträckt sig till de sista sex veckorna af hans lif. Se ett bref till Livijn från september 1811 (FRUNCK, a. a., s. 352).

⁴ FRUNCK, a. a., s. 160.

⁵ Enligt ATTERBOM (a. a., s. 120) gaf försäljningen dessutom ett öfverskott, som öfversändes till modern.

⁶ FRUNCK, a. a., s. 161.

barelse — men en högre Aurora väntade honom!“ — Intressant är den i samma bref antydda motsättningen mellan Elgström och Atterbom under den förres sista tid; Atterbom skrifer nämligen: “Hans sista yttranden om sin trogne vän — i afseende på snille och förtjänst — må hafva varit hvilka som hälst, så kunna de visst icke förolämpa mig, än mindre störa den ängelsrena bilden af hans bättre jag i mitt inre. De böra blott som krankhetssymptomer bedömas. Emot mitt hjärta för vänner måste han väl icke egt något att invända.“ — Sannolikt är, att hvad Atterbom här åsyftar, icke är någonting annat än Elgströms kritik af prologen till Phosphoros i bref till Palmblad af 30 juli 1810¹ och hans missnöje öfver Atterboms elegi “Till Sofi * *“, yttradt i hans sista bref till Palmblad 20 september 1810.² — Slutorden i Atterboms bref lyda: “Jag är nog barnslig, om man vill, att önska, det han åtminstone fått dö *här*. Vi skulle då realiserat den rörande idéen, som han i alla sina diktningar målat af sin graf: en grön kulle, besädd af förgät-mig-ej, beskuggad af lindar — och i stumma betraktelser ofta af vänner beskådad.“

Löftet att icke lämna Elgström obesjungen infriade Atterbom rikligt. I novemberhäftet af Phosphoros 1810 tryckte han bland sina “Dödsoffer“ en melodisk sonnett “Till Elgström“. I decemberhäftet, där tre dikter ur Elgströms kvarlåtenskap publicerades — “Kärlekens födelse“, “Hilma“, “Farväl“ — för första gången med fullt utsatt författarnamn, besvarade Atterbom omkvädet i den sista dikten med ett “Echo“. I samma häfte intogs en “Elegi“ öfver Elgström, undertecknad S** och tillhörande de till Phosphoros anonymt insända bidragen.³

Den bästa minnesgården lämnade dock Atterbom i sin trettio år senare författade biografi och karaktäristik af Elgström, som trots alla oriktiga detaljuppgifter på ett oförgätligt sätt har bevarat bilden af ungdomsvännen. Den upplaga af Elgströms skrifter, som han af vännerna bemyndigats att utge, såg aldrig ljuset — den

¹ FRUNCK, a. a., s. 112.

² FRUNCK, a. a., s. 142.

³ Se »Anmälan» i slutet af första årgången, s. 383.

skulle f. ö. i öfverensstämmelse med Atterboms beklagliga utgifvarprinciper icke ha blifvit annat än en omarbetning af Elgströms poesi.

Elgströms graf på Klara kyrkogård var redan när Atterbom skref sin biografi "så bortglömd, att väl ingen nu lefvande kan utvisa dess plats."¹

* * *

Per Elgströms lefnadsomständigheter ha ingenting märkvärdigt, men de ha något typiskt, inte bara för den romantiska generationen vid adertonhundralets början, utan för den svenska odlingen och vitterheten öfverhufvud. Hans lefnadskurva återger i utpräglad form åtskilligt, som mer eller mindre fragmentariskt återfinnes hos t. ex. Thorild, Atterbom, Ingelgren, Tegnér, Stagnelius, för att ta några af de kända namnen och icke tänka på de många okända, idealisterna, bondestudenterna vid svenska universitet under flydda århundraden.

Fattigdomen och konditionerna ha för Elgström — liksom för så många andra — satt prägeln på studieåren. När han lämnat sin karga hembygd och på allvar smakat kunskapens lockande frukt i lärdomsstad, reser sig genast det stora problemet, som Elgström formulerade i sitt äldsta bevarade bref: "Till äfventyrs gafs mig ej att lyfta mig ur torftighetens boja, den skall kanske för evigt tillbakahålla mina steg på vetenskapens fält."

Ur armodet och bekymren stiger, liksom på trots, en idealism, som icke känner halfhet eller dagtingan. Den filosofiska spekulatjonen och poesien ha varit de enda stora hufvudlidelserna i Elgströms lif — hans erotiska längtan var så genomdränkt med metafysik och poesi att den icke kan lösgöras därifrån. Hur vilsen och främmande har icke denna filosofiska tanke- och drömvärld varit i hvardagslifvets låghet och förströddhet! Atterbom berättar en rörande anekdot därom. Under hans besök hos Elgström blefvo deras förtroliga samtal stundom afbrutna af Elgströms småländska nationskamrater, som kommo för att på djäknemanér leka, skämta

¹ *Minnesteckningar och tal*, s. 121.

och brottas med kamraten. Till Atterboms förundran bytte Elgström då genast om sätt och skilde sig hvarken i dialekt, uppsyn eller åthäfvor från sina genuina landsmän; med en missnöjd min afbröt han hvarje Atterboms försök att föra samtalet in på ett poetiskt eller filosofiskt ämne. För dessa hans vänner var hela hans inre lif alldeles okänt; hans bemödande att likna dem "gick nära till ångest" försäkrar Atterbom. Så snart de aflägsnat sig var han sig åter lik. — Hvilken smärtsam erfarenhet, hvilket brådmoget mänskoförakt ligger det icke bakom det "vemodiga smålöje", som Atterbom såg hos honom vid dylika tillfällen.¹

För Elgström var realiteternas värld djupt betydelselös; hela hans varelse sträfvade upp mot en högre rymd. Så till vida var han alltid romantiker. Den filosofiska formen för hans åskådning förändrades, men dess grundtendens var densamma. I de äldre prosafragmenten, i brefven till hemmet talar han ännu upplysningsformelspråk, men äfven däri uttrycker han en längtan, som aldrig riktar sig på de näraliggande verkligheterna, utan mot framtiden, mot aflägsna fantasibilder.

Man får af hela den abstrakta och spekulativa riktningen i Elgströms högre sjäslif icke dra den slutsatsen, att han icke kände verkligheten eller saknade praktiskt sinne för den, endast att han fann den låg och ovärdig. Brefväxlingen med Palmlblad vitsordar i hög grad hans erfarenhet och hans säkra blick i världsliga angelägenheter. Men i sin poesi berör han aldrig den omgifvande verkligheten; hans Pegasos har förvillat sig i spekulationens ljusrymd och hittar icke tillbaka till jorden. De enda vittra alster, till hvilka han hämtat stoff ur lifvet omkring honom, äro hållna i en burlesk stil, som skall föreställa ironi; i själfva deras vårdlösa form röjer sig föraktet för ämnet. ("Bön till Neptunus", "Nödvändighet för Marstrands stad etc.", "Köpmannen", "Pastorsadjunkten", "Professor Synthesius".) Och dock visa särskildt de båda förstnämnda verklig iakttagelsegåfva. Än starkare framträder denna i de otryckta fragment, som meddelas i bilagorna; de föreskrifva sig från informatorstiden på Bremsegård vid Marstrand och återge samtal, som

¹ *Minnesteckningar och tal*, II, s. 89.

han uppsnappat, med en realism, en fotografisk trohet, som är högst anmärkningsvärd. Man igenkänner i den skrytsamme och okunnige hufvudtalaren med lätthet Elgströms patron.

Den för Elgström utmärkande idealismen är ju framförallt ynglingaårens; det finns en pubertetsidealism liksom det finns en pubertetsförälskelse, och båda ha en svår konfrontation med stränga fakta att genomgå. Under Uppsalatiden 1807—09 hade den sin blomning, något försenad af informatorsårens vedermodor. Romantiken hos Elgström bröt segrande igenom, och hans privata lif var lyckligt. Alltigenom sangvinisk, munter och ständigt omgifven af kamrater, lät han knappast tanken på framtiden eller oron för sin hälsa störa sig. Han synes ha varit häftig, men lätt försonad — kontroversen med polyfemisterna och några af brefven till Palmblad tyda därpå — han var mycket eftersökt af sina vänner, och det extatiska, visionära draget i hans väsen, så märkbart i hans dikter, tyckes icke ha framträdt i hans empiriska varelse. Det är Atterbom, som har bevarat minnet af hans syner: uppenbarelsen af Lars Gustaf Tegnér under hans informatorstid i Värmland och drömsynerna under Uppsalavistelsen. Det slagets bekännelser tyckas endast ha tillhört de förtrognaste ögonblicken, de nattliga samtal, hvilka Atterbom så hänförande skildrat, då Elgströms ögon brunno af en underbar eld och den hemvandrande vännen i månskenet på de ödsliga gatorna mellan husens darrande skuggor icke visste "i hvilkendera verlden — dödens eller odödlighetens — jag befann mig".

Den sista Stockholmsvistelsen, 1809—10, synes ha tett sig mera kritisk för Elgströms jämvikt. I själfva verket befann han sig väl på den punkt, då lifvet i fantasien icke längre tillfredsställer, knappast längre är möjligt på samma sätt som förr. Därtill kom att han nu definitivt var ställd på en post i verkligheten och togs i anspråk däraf, och hans krafter, tydligt försvagade, hade icke samma öfverskott för det inre livets behof som förr. Hans belägenhet belyses bäst af följande ställe ur ett bref till Palmblad af 30 augusti¹: "Jag eger så litet min tid, att jag sällan får ingå i några betraktelser med mig själf. Allt det yttre stannar ikring mig, och

¹ FRUNCK, a. a., s. 128, kompletteradt ur originalet.

det tyckes, som de materiela, prosaiska människorne ville med våld rycka mig mer och mer till jorden. Herre Gud! Det eviga omtalandet af deras kroppsliga förhållanden, deras matlust, deras drick, deras stolgång! Jag kan förgås af den förtrytelse, jag måste för-qväfva.“

Man har intrycket af att Elgström stod inför en kris i sin utveckling, när döden kom emellan.

Men var hans andliga utveckling icke färdig, så synes han som människa ha varit mogen. Klok och anspråkslös, full af osjälviska, rent sakliga intressen, mindre bekymrad om sin framtid än någonsin förr, ohågad för onödig strid men brinnande af ifver för den gemensamma saken, fåordig om sina bekymmer och lidanden — sådan ter sig hans bild i brefven från hans sista år. Det är en helt enkelt gripande ton i hans ofta muntra bref till Palmblad. Den 13 september försäkrar han, att hans tystlåtenhet beror på hans sjukdom och tillägger:¹ “Om min snarliga hädanfärd således skulle inträffa, önskar jag således, att du utbyter mina anapester hälst mot daktyler, och det ålägger jag dig högtidligen.“ Det gällde hans sedan posthumt publicerade elegi “Sjuklingens tröst“ — i sanning, en värdig sista önskan af en svensk poet! Och att hvarken bönen eller dödstanken voro enbart skämt, visar brefslutet, där bönen upprepas och där Elgström på tal om en nyförvärfvad fosforistisk proselyt gör den af djupt vemod genomandade reflexionen: “Ni måtte vilja göra en alldeles ny uppsättning af folk. Ja, ja, allt förvandlas skall.“ — Ända in i hans sista bref (20 september) följa honom bekymren: redan märkt af döden ber han Palmblad att få låna 50 rdr för att kunna köpa sig fri från utskrifning och undgå att dö som landtvärnsman.

Man förstår, när man läser Elgströms sista bref, Hammarskölds yttrande ett år senare i bref till Livijn (12 september 1811): “De sista sex veckorna af hans lefnad förgäter jag aldrig.“²

Utan att vara en stor poet har Elgströms gestalt en särskild poesi öfver sig: den blide lyrikern, som på diktens och odödlig-

¹ FRUNCK, a. a., s. 136.

² FRUNCK, a. a., s. 352.

hetstrons vingar ständigt sträfvar att höja sig öfver tillvaron, där han aldrig känt sig fullt hemma. Kring hans okända graf på Klara kyrkogård klingar det något af den "de brustna lyrornas välklang", som Levertin älskade att höra kring de stockholmska skaldevårdarna.

Bilagor.

Fragmenter.

Hör Anders har du inte sett, om gåskarlen älskat gässen — Nej det har jag intet, söta Far — Jag har ej eller märkt det — Sådant skall du se efter —

Jag har så ondt här i bröstet — De där benen här nere, som Herrn vet, ha alldeles svulnat — Ja, det var verkligen underligt; ty sådant plägar eljest endast inträffa med köttet.

Jorden måtte verkligen ha kommit några skrott ur sin bana; ty det har varit kallt med västan. — Nej, nej, men. — Hennes axel måste säkerligen vridit sig galet.

Den tiden, må herrn tro, var det roligt, att lefva, då hade vi pengar, som skopinnar, och vin — det drack vi som skit.

Se där bara, hur månan spitsar sig -- Det står ibland en ring omkring honom, och det är intet eller goda tecken — Desse här fiskarne de ändå bra dumma, sådant dära anmärker de alldrig.

Allt hvad ni läser duger inte mycket — Det är visst ingen af professorerne, som kan urskilja de bästa gödsel sorterne — och Herrn, som varit här snart ett år, förstår sig ej på att kasta en vad.

Skyarne gå så starkt för nordvesten — se där står en stor bank — Det måtte visst vara annan vind i sjön — Hör hur det susar på sörskären. Han har varit så länge östlig, att det väl måtte bli någon brytning — Det är alltför underlig med honom — han går kompasen rundt omkring. Det liknade sig så väl i för-gårs; men han sörade sig dagen därpå.

Lejeby fors i Halland — det är underligt, att han ej står upptagen i Geografien — ehuru vattncolumnen inte är så stor som vid Trollhättan, där alla floder, som utlöpa i Venorn, ha sitt aflopp — han hörs 7 a 8 mil — vid Helsingborg.

Det går en stark ström i sundet — susningen måtte och bör höras ända till Strömstad. — Men det låter något öfverdrifvit — Jag försäkrar, att det är sanning och förfarna Skeppare kunna intyga det.

Hamnen i Helsingör är ganska osäker. Där blir en hvirfvel af hela den vattncolumnen, som kommer från Östersjön och Bälterne. — Men de ligga ju inte så till, att det är möjligt. — Det ska Herrn inte säga mig; ty jag har i min ungdom rest på Seland och kan således tala af egen ärfarenhet. — Men lilla Bält, som går emellan Jutland och Fyen, hvad kan det ha för inflytande härvid — Det är klart, att det ej kan vara så stort där — men när vädret blåser starkt ifrån Norrsjön öfver Jutland så förstås det af sig sjelf — Jutland är ju en Ö — är det icke så Bror Jacob — å jo — Farbror, det är den visst — å nej — han lär efter allt hvad jag märkt på Chartorne vara en Halfö. Det vet väl Fredrik och kan instämma med mig. Å ja det är den — Jutarne undsluppo genom hans bestyrkning, att bli afskurne från Holstein, eller som min Grossör nämner — Danska Pommern.

Var ni inte och såg den där Hvalen, Ramsten — Nej Herr Patron: men de sade, att han inte var så stor — å då var det en springare. — En sådan står alltid och äter i sillbergen. Gud ske lof, det ser något väl ut — En stimme, må tro, är förfärligt stor — han är flere (8) mil lång —

Grönland är beläget högst i nord — men hör till Amerika — Ja, så, då måtte Amer. stöta intill Norrige — —

Se icke en tjock dimma det står ute — Den kan naturligtvis inte härledas af några uppstigna partiklar från jorden; ty om vintern är det ju så kallt, att [det]¹ ej kan uppgå några ångor —

Hafvet är så djupt på sina ställen att [man inte kun]¹ nat mäta

¹ Papperet söndrigt.

det; men det kan ju intet vara bottenlöst, då skulle det fördränka de som bodde under oss —

Vet ni Jonsson, när den son skall grisa. Efter min räkning bör det vara i Januari.

Ur **Bön till Neptunus.**

I Hansellis upplaga har en afdelning i »Bön till Neptunus» utelämnats; som exempel på Elgströms iakttagelsegåfva och miljökönnedom meddelas den här.

1:o. *Folkökningen.* "Ju mera välmågan tilltar i alla klasser, ju mera främjas äktenskap" — det vet en Bonde på Hisingen. Utaf mortalitetslistorna vet man att de föddas antal öfverstiger de dödas; men kommer hunger och dyr tid — tvenne förfärliga Syskon, förlorar sig äfven den manliga affelsekraften och sielfve Petitmätren, som smålog, när han speglade sig, ser harmsen ner på sina apostroferade vador. Jag är öfvertygad, att mången under denna period uppsagt sin offertjenst åt kärleken, och fördömt sig till enbetsäng af fruktan att öfverraskas af sin hustrus behag, och hvad var orsaken till denna martyrisering? — Hans farhåga, att bli välsignad med en liten underpant, till hvars försörjande han ej mer har att använda sina sportlar på grumsen. Helt visst har hans kärlekskliga hälft knarrat öfver denna Ekonomi; men jag vördar hans försiktighet och rättvisar hennes missnöjen. Nu kunde väl hända, att han har en stark nerfspänning, utan att han vill äfventyra att öka sin familj, följaktl. måste han ju lurendreja med sin ömhet. Nu är det mången man, som genom nyckelhålet tittat in i sin Makas enslighet och dyrt fått betala sitt nyfikna ögonkast, och det kan ju äfven ske, att hon gör en upptäckt, som berättigar henne att taga förskott af en annan? Häraf uppstår således oenighet och de bägge Kontrahenterne kunna träta så länge tills tungan slutligen lådar vid gomen. Är nu ett allmännare välstånd, bli hustruns privilegier icke förkränkta, mannen hvilar sig vid hennes sida, sedan han om dagen bevakat saltningen, och drar igen sparlakanen. Nu äter han väl,

tar sin middagslur och sofver större delen af natten, följaktligen födas friska barn. Modren är glad — därför sköter hon dem väl — diar dem med sin egen mjölk, om så står till finnandes, och försäkrar dem en god helse. Med den kunna de lära något och således bli nyttige för fäderneslandet, och när de bli gagnelige Medborgare kunna de äfven förmoda att kunna förvärfva den eviga saligheten. Men för att uppnå desse ändamål, måste folket kunna ha sin bärgning, och då dess rikedom här gömmes i vattnet, är det ju naturligt, att det åkallar dig, åldrige Neptun, att du ville öppna dina häfvor. Då följa

2:do att sedan nu könen befryndat sig, får Prästen inkomst för dop, för kyrkotagning och för vigsel, — Länsmannen litet mera smygpenningar för sin försumlighet att försegla pannorna, — att Grossörn blir mera andtruten af högmod och kräfstinn af fåfånga, — att Krämarne kan krysta sig spänd af anspråk och kolik och börja profetera om kursen, att flickorna kunna agiotera med sina graser [sic] och dö af känslor och af förkylning, att Fruarne bli mera småstadshögfärdige och litet löjligare moddockor, att Enkorne slippa Postillan och ej behöfva anatomisera sin nästas rykte, att gamla Kärringar kunna pryda sig med mera uträkning och sminka sig med mera framgång, att Krögerne få sälja mera panaseer [sic] och flera uddevallor och fiskrarne således kunna köpa dem och vid högtidliga tillfällen deponera kostligheten i kromors förkläde, att Gubbarne litet hastigare dö af gikten eller podagern och med sitt kadaver rikta Prästen och Dödgräfvaren, sedan det likväl förrut blifvit purgeradt af Doktorn, och att alla i gemen och hvar och en i synnerhet, den rike och den fattige, kunna lefva utan att ofredas af björnar och slutligen parenterad och begråten nermyllas i jorden och Arfvingarne ge en passande likstol och därefter tvista för att dela förmögenheten med Advokaten.

3:io. Rikets Finanser.
